

Em diuen que un benemèrit editor barceloní projecta la publicació d'uns episodis de la història de Catalunya. I no puc menys que aplaudir, amb entusiasme, el projecte. Tot el que sigui popularitzar - donar nova popularitat, si voleu - als grans moments i els grans protagonistes del nostre passat col·lectiu, em sembla molt interessant. Més encara, em sembla urgent. Fa molts anys - i en un moment ben diferent de l'actual - un escriptor que totjust descobria la seva vocació d'historiador, Antoni Rovira i Virgili, parlava de "la gran pietat de la nostra història". I, no obstant, àdhuc sense l'obra monumental que ell mateix havia d'emprendre i que la mort li va privar de dur a terme, àdhuc sense la utilíssima "Història de Catalunya" que fa vint-i-cinc anys donava al gran públic el nostre Ferran Soldevila, tan documentat com sensible, tan dotat per a l'anàlisi com per a la síntesi, en aquells moments el públic català podia comptar amb tota una tradició d'estudis històrics. Hi havia hagut les grans baluernes de Víctor Balaguer i d'Antoni de Bofarull, els resums d'Aulèstia i Pijoan, d'Alfons Roure i d'Enric Baguó, els manuals escolars de Valls i Taberner i el mateix Soldevila. Hi havia encara la voga que seixanta o setanta anys de Jocs Florals havien donat a les figures més dramàtiques del pretèrit, personatges d'Englantines i de drames històrics com eren els almogàvers ("El camí del sol", de Guimerà), el Príncep de Viana ("El plor de la madrastra", de Frederic Soler) o la topada entre Sibil·la de Fortià i Violant de Bar ("Batalla de Reines", del mateix Soler), Bach de Roda (Francesc Pelagi Briz), Pere el Cerimoniós ("La campanya de la Unió", de Dàmas Calvet). Hi havia, si més no, el vivent recordatori que era per als barcelonins la nomenclatura dels carrers de l'Eixample de la ciutat (obra ben lloable de Víctor Balaguer), que incorporava a l'existència quotidiana institucions com el Consell de Cent, les Corts Catalanes i la Diputació, personatges notables com Muntaner, Villarroel, Borrell, els comtes d'Urgell, Rafael Casanova, Pau Claris, el pintor Viladomat, els miralls Vilamari, i Roger de Llúria, els almogàvers Rocafort i Entença, les batalles del Bruç, els setges de Girona, el poeta Ausias March, Ramon Llull, les terres unides a l'antiga confederació: Aragó, Mallorca, València, Sardenya, Sicília, Nàpols, Rosselló, Còrsega...

Hi ha gaire gent, però, avui, que identifiqui aquests noms amb alguna circumstància històrica, amb alguna gesta o una fesomia individual? El passat és, certament, objecte de veneració i estudi. Poques èpoques com la present han estat més fecundes en quant a reivindicació del folk-lore. La cièn-

cia, la saviesa del menut poble, cristallitzada en cançons i danses andnimes, en tradicions pintoresques com ara els Castellers del Camp de Tarragona o els entremesos d'algunes Festes Majors, han estat justament recollides i lloades. Però sembla que això hagi estat a despeses de la Història amb majúscula, puix que aquelles manifestacions folklòriques poden constituir - i ja és ben important - la petita història del poble.

Hi ha hagut també, recentment - i en aquest punt sí que cal registrar un seriós progrés - un desvetllament de la biografia. Dues col·leccions importants ens donen, sistemàticament, i amb garanties científiques que les fan depassar el simple estadi de la vulgarització, una sèrie de retrats de les grans figures de la nostra història. Posant a contribució els darrers descobriments dels investigadors, les indicacions de les monografies, la feina dels estudiosos del detall renovador de la nostra visió del passat, els biògrafs han posat en plena llum algunes d'aquelles vides que només ens havien estat mostrades a través del ditirambe de l'Anglaterra o en la visió general d'una història total. A través dels estudis d'un Ferran Soldevila, d'un Alexandre Galí, d'un Martínez-Ferrando, d'un Jaume Vicens i Vives, d'un Joaquim de Camps i Arboix, se'ns presenten amb un relleu especial figures mal conegudes o oblidades, i Jaume I com el seu fill Pere III el gran, el Baró de Maldà, Jaume II, els Trastàmara i el cabdill remença Verntallat prenen el lloc que els correspon en el conjunt de la nostra història.

Però els llibres importants resulten, malauradament, inassolibles per a les economies modestes. I en temo que les biblioteques dels centres excursionistes, les entitats folklòriques, els ateneus obrers i, en general, de totes aquestes societats que són altres tantes llars de la nostra cultura popular, no donen prou lloc a aquests llibres bàsics d'informació històrica. No penso, tampoc, que al costat dels benemèrits esforços que consisteixen en difondre la sardana i el ballet popular, en fer conèixer la gramàtica i la literatura catalanes, en fer revivre les més curioses manifestacions del folklore i fins i tot en reivindicar vells monuments abandonats, aquestes entitats admirables pensin en la conveniència de popularitzar el coneixement de la nostra Història. Per això començava aquest escrit al·ludint, amb aplaudiment, els propòsits d'un editor barceloní, encaminats a donar una major difusió al coneixement de les grans figures i els grans moments del passat català. Qui sap si això pot desvetllar un corrent popular de simpatia envers aquesta història tan poc coneguda i que tantes pàgines de glòria de lluita i d'balliçament ofereix als catalans d'avui.